

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LV.

V Ljubljani, 10. januarija 1902.

List 2.

Krištof Kolon (Kolumb), katoličan, in Abdel Kader, mozlemin, dva plemenita značaja.

(Konec).

II.

Leta 1858 je turški sultan Abdul Aziz vsled pritiska evropskih vlad izdal postavo, (irado) „Hatti — Humayum“ zvano. V tej postavi je bila izrečena jednako-pravnost kristijanom s Turki. Vsled tega so bili mozlemini v vsej turški državi zelo ogorčeni. Kajti do sedaj so oni imeli velike pravice pred kristijani, katere so zvali le „giaure“. Vrelo je zlasti v Siriji. Tam je bivalo 1,200.000 mozleminov (Turkov) 50.000 Matavilev (neka turška sekta) 15.000 Druzov in 410.000 kristijanov (med temi 250.000 Maronitov, 105.000 grških razkolnikov, 50.000 grških katolikov in 5.000 krščanskih Jakobitov). Naj sledi opis Maronitov*) in Druzov. Maroniti so prav za prav rimski katoliki, imajo svojega patrijarha (Petra), ki rezidira v samostanu Kanobin. Maroniti imajo lastne cerkvene obrede t. j. sirski ritus. Oni bivajo v najvišjih dolinah na Libanonu, pa tudi na južnem delu tega gorovja, namešani med Druzi in Turki. Prav delalni so in mirni ter se pečajo s svilorejo. Druzi so veliki sovražniki Maronitom. Oni niso mozlemini, nego se drže vere, ki obstoja iz starega vzhodnega

paganstva, iz turške vere in nekaj krščanstva. Njihova vera je prava mešanica, največ pa imajo prazne vere. V tej zadevi so pravi „šviga švaga“. Zato tudi vero često spremenijo kakor jim bolj kaže in nese. Poprej so bili prijatelji Maronitom, s katerimi so se skupno borili zoper Turke, a že l. 1860 in pozneje so je nadražili zoper Maronite.

Prve dni meseca marcija l. 1860 je bil skriven shod turških velikašev v Damasku. Med njimi so bili turški generali, namestniki, veliki duhoven turški „Šajh-Ül-Izlam“ in mufti, zagovornik turške vere. Posvetovanje je bilo dolgo in vibarno. Razgovarjali so se o vseh pritožbah vernih (mozleminov) zoper takozvane nevernike (kristijane). Povdarjali so rasteče bogastvo kristijanov in čedalje večji vpliv evropskih konzulov. Tudi so grajali postavo „Hatti-Humayum“ to je isti ukaz sultanov, ki kristijanom v Turčiji zagotavlja popolno enakopravnost s Turčini. Rekli so, da ta razglas nasprotuje koranovemu duhu in črki. Ker je radi vsega tega turška vera v nevarnosti, treba je te reči zabraniti. Slednjič je izjavil turški duhoven, opiraje se na prorokove besede, da kristijani ne smejo dalje enaki biti v pravicah z mozlemini, da je ta položaj neznosen in da je treba gotov rok postaviti v pokončanje kristijanov.

Zdaj so jeli Turki netiti na skrivnem ogenj in sovraštvo do kristijanov med druhaljo, med bašibozuki, med neredno vojno in med Druzi, katere so si lahko pridobili. Tu in tam se je jel vršiti napad na kristijane. Vlomili so v hiše, pobili večidel vse, kar se jim je postavilo v bran, doprinašali so silne grozovitosti. Baši-bozuki so otroke razsekali ali v zrak metali ter je vplavljali

*) Ime Maroniti izvira od meniha Marona, ki je živel l. 400 pred Kristom. Maron je bival v puščavi in njegovi učenci so zidali mnogo samostanov, okoli njih so se naselili sirski kristijani, ki so bežali pred krivoverci »monoteleti«. Ko so bili od Turkov preganjani, bežali so na Libanon ter se naselili na pobočju gore. Pri patrijarhu ima papežev legat stalni sedež. V Rimu je bil že l. 1595 ustanovljen kolegij Maronitov, kjer se je mnogo Maronitov odlikovalo s svojo učenostjo.

z jatagani (meči). Tu so mlada dekleta sramotili in je potem zadavili. Često so može in žene za sužnje prodajali; starčekom so s puškami ude polomili ter je pustili umirati v strašnih bolečinah na javnem prostoru. Potem so ropali po hišah, koje so slednjič zažgali. Hudo so razsajali v Baadu, v Zahle-Deir el Kamar in drugod; zlasti pa v Damasku. In kar je bilo posebno značilno in žalostno, bila je kaznjivla nebrižnost turških cesarskih namestnikov in vojaških poveljnikov. To je bil strah in trepet med kristijani. Kdor je mogel, bežal je v gore.

Nekoliko navedimo iz Damaska: V Damasku je bilo 170.000 stanovnikov (140.000 Turkov in 30.000 kristijanov). To mesto je poleg Carigrada najlepše mesto na izhodu. Ima krasno lego. Na treh straneh ga obdajajo hribi: Antilibanon, Kasuin in Hermon, na izhod se mu bliža sirska puščava. Leži kakor vrt božji v rodovitni oazi, ki meri 7 kvadratnih nemških milj. Kar celi gozdi žlahtnih sadnih dreves je polnijo. Tu raste aprikozno drevo, ki rodi najboljše sadje. Posušeno se prodaja na vse strani sveta. Poleg aprikoz rastejo tu vse vrste našega sadja in jagodovega grmičja, orehi raznih vrst in pristna pistacija. Potem rodi tu smokvino in granatno drevo. Oranže, lotus-drevo, melone, buče, sočivje in vrtné sadeže zahodne in vzhodne: vse tu doboš. Tukajšnje vino je jako okusno in močno. Oljika rodi najboljše olje. Tam raste bombaž, barvena rdečica, tobak, ricinus in razno sočivje. Rajski kraj je pač ravnina Ghuta, na kateri je zidano mesto Damask. Ni čuda, da so Arabci tako zavzeti za to mesto. To je menda najstarejše mesto na svetu, že Mozes ga omenja (I. Moz. 14, 15 in 15, 2.)

Kako se je tu začelo preganjanje kristijanov, pripoveduje Dagobert Mertens v časniku „Alte und neue Welt“ l. 1892. Nekega jutra je srečal več rokovnjačev. Vodili so pet psov, katerim so dali imena peterih vladarjev, ki so podpisali pogodbo l. 1856. Ti so kristijane ustavili, potegnili psa k sebi, udrihali po njem, rekoč: „Ta je cesar Napoleon“. Potem družega, ki so ga itak topli ter ga zvali cesarja ruskega, idr. V kavarnah so govorili o ruski vojni, ki je v Moldavo došla, ter so silno sramotili ruskega carja. Torej so si izmišljali politične laži, da so netili strasti turške drubali. Nekaj časa pozneje so srečali nekaj potepuhov, ki so vodili pse, katerim so privezali lesene križe na repe, da so kristijane s tem sramotili. Peljali so pse do

predmestja kristijanov ter so je z biči podili v te ulice. Prišlo je že tako daleč, da se človek v evropejski obleki ni smel prikazati v turških ulicah. Pri neki družbi je rekel Turk: „Mi smo gospodje povsod, kjer se nahajajo kristijani.“ Ker je bilo 1800 pušek razdeljenih mej turške stanovnike, bati se je bilo hudega punta. Na hišnih vratih kristijanov so delali Turki z ogljem črne kroge, da so roparji vedeli, kje je ropati. Zdaj se je vsula ljudska druhal, njej na čelu vojaki, v krščansko predmestje. Vlomili so v hiše ter kradli, kar so dosegli, svilnato blago, dragoceno obleko, bisere, zlatnino in srebrnino, fine modrace, lepe odeje in dr. Nosili so ukradeno blago na ulice ter pokladali poleg hiš. Stražeči vojaki so jemali najboljši plen. Ko je bila hiša oropana, jeli so Turki moriti. Skoraj vsak možki je bil usmrčen, žene in dekleta so bile često odvedene in v sužnost prodane. Kdor se je skril v kakem kotu hiše, moral je bežati pred ognjem, kajti Turki so redno zažgali vsako oropano hišo. Ko je kristijan bežeč došel do vrat, pognali so ga turški vojaki nazaj. Kdor je pa potem klečeč prosil vojakov usmiljenja, preboden je bil z bajonetom..

Le eden slučaj v pojasnenje turške grozovitosti. Pri holandskem bazaru so prijeli gospo Werner ter zahtevali od nje zakladov. Privezali so ji vrv na levo nogo ter so jo vrgli skozi okno na ulice. Silno je upila, ko je visela na vrvi. Druhal jo je bila z bajoneti, iz okna doli pa so metali za njo ognjene trske. Nekaj časa je to trajalo. Slednjič je vsa v plamenu gospa v strašnih bolečinah izdihnila svojo dušo. Se hujše so ravnali z njenim možem. S zvezanimi rokami in nogami je moral gledati trpinčenje svoje gospe. Potem so ga privezali k zakurjeni peči ter zahtevali denarjev. Povedal jim je: kje — a mu niso verjeli. V tem stanu je umrl v nepopisnem bolu. Druhal je tudi vlomila v samostan oo. frančiškanov. Ti so hiteli k oltarju. Ondi so molili. Turčin prodere v zvonik, drugi gredo k oltarju. Pri vsakem zvoku zvona je padla glava kacega frančiškana. Grozen prizor.

Iz sledeče dogodbe se razvidi fanatično sovraštvo Turčinov do kristijanov. Neki mozlem in v Damasku je hudo zbolel; zdaj izve, da mozlem in kristijane pobijajo, kakor je velel prorok Mohamed. Tedaj prosi bolnik stariše, naj mu dovedejo zvezanega kristijana (gjaura). To se mu ugodí. Na to se umirajoči Turčin s silo dvigne kvišku, prime pištolo, sproži ter ustrelí zvezanega kristijana, ki se takoj zgrudi mrtev. Za par

minut pozneje, ko je mozlemin izvedel ta zločin, je tudi on izdihnil svojo črno dušo. In kar je posebno značilno in žalostno, je to, da se noben turški poveljnik in namestnik ni nič zmenil za to. Silno veliko kristijanov je bilo storilo smrt. Da jih pa še več ni bilo usmrčenih, gre zasluga Abdel-Kader-u, ki je bil svoje dni glasoviti vodja Kabylov v Algiru, zdaj pa je kakor francoski upokojenec bival v Damasku, vžival tu 100.000 fr. francoske pokojnine ter imel 500 mož svoje telesne straže. Pomudimo se nekoliko ob njem.

Abdel-Kader je bil v Maskari v Algiru rojen l. 1807. Postal je turški duhovnik (marabut.) Odlikoval se je z izrednimi talenti, vojaško nadarjenostjo in poštenim vedenjem. Bežeč pred Algirskim dey-om se je podal z očetom v Egipt, kjer se je seznanil z evropejskimi vedami. Tudi je potoval v Meko. Med tem so si Francozi prisvojili Algir (1830) in arabski rodovi v gorah Oran so si izvolili za vojvodo očeta Abdel-Kadru. A oče je kmalo sinu izročil to dostojanstvo. Zdaj se je zanj pričela sijajna vojaška doba. Delal je veliko preglavice Francozom, ki so ga l. 1834 pripoznali za emira Maskare. Kmalo potem je postal sultan Oranski. Nova vojska se je pričela s Francozi. Te je večkrat premagal; a sreča ga je zapustila in dne 22. decembra l. 1847 se je moral udati francoskemu generalu Lampricier u. Abiel Kader je bil na Francosko doveden, Napoleon ga je l. 1852 oprostil. Naselil se je potem v Brusi v Mali Aziji. Tu je živel za se in za svojo družino ter se pečal z vedo. Ko je pa bilo mesto Brusa po potresu l. 1855 zelo poškodovano, šel je v Carigrad, od ondod v Damask.

Abdel Kader je bil mož brihtne glave; prisvojil si je evropejsko kulturo do celega. Malokater mozlemin je tako umeval 19. vek, kakor on. Po lastni dolgoletni izkušnji je izpoznal, kako nadkriljuje krščanska prosveta — mozleminsko. Uvidel je, da se je zastoj boriti zoper krščanstvo, ker v takem boju se mora turška moč razbiti in propasti. Dasi je ostal mozlemin, pridobil si je pa vender po pogostem občevanju s kristijani in po zapadni prosveti čednosti, ki so Turkom in poganom nepoznate. Izvrševal je n. pr. ljubezen do bližnjega, bil je požrtvovalen, mož beseda i. dr. Imel je i druge čednosti, katere so mozleminom znane le po imenu.

Že prvi dan, ko je pretila nevarnost kristijanom v Damasku, potegnil se je prav odločno za nje. Hitel je k g. Lanusse, francoskemu konzulu, ter mu ponudil svojo telesno stražo v

brambo in svojo veliko hišo dal na razpolago konzulom in kristijanom, katere je bil voljan braniti. Za nekaj dni pozneje je bil vsled pritiska evropejskih konzulov posvet velikašev pri turškem cesarskem namestniku Ahmed-paši. Tega shoda se je vdeležil tudi Abdel-Kader. Ko so nekateri člani tega zbora svetovali pokončanje kristijanov, dvignil se je ogorčen Abdel-Kader ter rekel: „Boljši mozlemin sem, kakor Vi vsi, pokazal sem to, boreč se dolgo časa zoper Francoze. Kar pa sedaj nameravate, to je gnusno in nasprotuje naši postavi. Kar mene zadeva, jaz bom branil kristijane. In ako nastane morija (massacre), podam se s svojo stražo v njihovo predmestje, tam je bom varoval, če tudi boreč se padem, da le rešim čast naše vere.“ Abdel Kader se je podal potem na deželo, kjer je v poletni vročini bival. Ko je pa slišal, da je v mestu vse po koncu, zbral je hitro svoje na deželi delujoče stražnike ter hitel ž njimi v Damask, kjer je prav v trenutku došel, ko se je začela morija. Hitro gre na francoski konzulat, kjer najde francoskega, grškega in ruskega konzula. Silil je je, naj gredo z njim ter je nazaj gredeč vzel seboj vse krščanske družine, katere je srečal. Sedemkrat se je isti dan podal Abdel Kader s svojimi tovariši v krščansko predmestje ter je vselej rešil veliko kristijanov, katere je dovedel ali v svojo hišo ali pa v trdnjavo (citadello). Obrnil se je do zbrane množice ter je rekel doslovno: „Sedem mojih vrlih Algircev je danes pri rešilnem delu izgubilo življenje, a smo dovedli tudi 11.000 ljudi — mož, žen in otrok — v trdnjavo in v moji hiši se jih nahaja do 3000, ki so ušli fanatičnemu divjanju zaslepljene mozleminske družali.“ Slovesna tihota je zavladala ob teh besedah med številno množico in vsih oči so bile obrnjene v Abdel Kadra, ki je stal sredi grozne, grozne bede kakor nebeški poslanec.

Dagobert Mertens je prosil francoskega konzula, da bi se isti večer še otel njegov prijatelj, francoski trgovec Mischaud. A konzul je odgovoril, da to ni mogoče, ker Emir Abdel Kader še zvečer upa rešiti misijonarje in usmiljenke. In ako se to posreči, treba je dati stražnikom po noči počitka, ker so prenašali neznošno vročino in težo dneva pri rešitvi kristijanov. To se je godilo dne 9. julija 1860.

Dne 10. julija se je nudil, pravi Mertens, isti prizor kakor poprej, povsod je bilo ropanje in morija. Kakor gredo drvarji zjutraj z nabrušenimi sekirami v gozd nadaljevat delo prejšnjega dneva, tako se je vsula turška poulična druhal

v spremstvu vojakov — v predmestje kristijanov izvrševat zopet grozno delo ropa in morije. Ko je D. Mertens prišel do hiše lazaristov in usmiljenih sester, našel jo je prazno, pa ne razdejano. Abdel Kadrovo rešilno delo se je tedaj posrečilo. Ko je pa Mertens dalje stopal, srečal je Abdel Kadrove stražnike, ki so imeli pri sebi mnogo begunov; te so hoteli dovesti v hišo svojega načelnika v varno zavetje. Mertens se jim je pridružil ter došel v Abdel Kadrovo palačo. Tu je izvedel, kako se je prejšnji večer vršila rešitev lazaristov in usmiljenek. Duhovniki, usmiljenke in učenke so bile namreč že včeraj popoldne zbrane v kapeli. Pridružilo se jim je par sto begunov iz sosednih ulic. Trepetajoč so prebili čas do večera, vedno pričakujoč zadnjo uro. — Ob 11. uri zvečer trka nekdo na vrata. Kristijani so menili: zdaj so pa sovražniki tukaj. Duhovniki so vzeli v naglici še ostale posvečene hostije, da je obvarujejo onečastenja, otroci so se tiščali usmiljenek, vsi pa so mislili, da jim že zdaj bije zadnja ura. Pa kako presenetenje! Oni, ki so stali pri vratih, bili so sicer mozlemi, pa ne sovražniki, nego Abdel Kadrovi Algirci. Hitro so vzeli lazariste in krščanske begunce ter so je varujoč odpeljali v hišo svojega gospodarja. Potem so se ti junaki vrnili otet še zaostale usmiljenke. Polnoč je že odbila, ko so ti stražniki peljali usmiljenke in 200 učenek po ulicah, pokritih z mrličmi, v varno zavetje, v predmestju kristijanov. Grozen požar jim je razsvetljeval pot.

Da ni bilo Abdel Kadra, bila je nesreča kristijanov grozna, kajti nihče bi ne bil branil 11.000 kristijanov v citadeli bivajočih. Cezarski namestnik in general Ahmed-paša, dasi je bil s Šajh-Ūl-Islamom duša vstaji, se je namreč delal prijatelja reda in se je vedel, kakor da vstaji ni kos. — Abdel Kader se je podal s grškim konzulom Spartalis-om v trdnjavo do paše ter mu je rekel: „Prezvišeni, kar se dogaja zdaj v Damasku, to je infamno in nad vse sramotno za izlam. Jaz imam zanesljive ljudi; dajte mi pooblastilo, da zopet red napravim, dajte mi povelja.“

„Srečna misel je to,“ odgovori izdajica-general, „hočete li pušek? 400 jih imate na razpolago, v eni uri je dobite, ukrenite in storite, kar morete.“ In res so pripeljali puške k emirju, ki je bil srečen, da more v okom priti toliko grozovitostim. A komaj je bil Abdel Kader doma, došel mu je od paše list s poveljem, da ne sme rabiti tega orožja zoper mozlemine. Ahmed je lastnoročno zapisal besede: „Ne vmešavajte se v to zadevo.“

V trdnjavi bivajočim kristijanom se je mej tem tudi hudo godilo. Misli si 11.000 ljudi obojega spola in vsake starosti nagnetenih na primerno malem prostoru! Tu so ležali možje, žene in otroci drug pri drugem. Po dnevu je je mučilo pekoče solnce, bilo je 40° C.; a po noči pa je bil hlad, da so se ljudje mraza tresli. Na stotine jih je na mrzlici obolelo. Po dnevu se niso mogli umakniti vročim solnčnim žarkom, po noči pa niso imeli s čim se odeti, da bi se ubranili mraza in velike rose. Tudi lakota in žeja je te uboge mučila. Vrh tega so veliko trpeli vsled surovosti trdnjavo stražečih vojakov. Zato je rekel nek kristijan, da mu je bil dan dolg, kakor vek. Lazaristi in usmiljenke, katere je bil rešil Abdel Kader, so lajšali osodo in bedo tem v trdnjavi bivajočim kristijanom. Tolažili so je in jim donášali kruha, katerega so jim konzuli preskrbeli. Beda je bila velika, a dušna pomoč pa je bila izdatna: nudili so jo namreč kristijanom lazaristi. Pa tudi v hiši Abdel Kadra je bila lakota velika. Kako pač nasititi 3000 ljudi, ki so sem došli s praznimi rokami!

Rop in morija sta se tudi 11. julija nadaljevala. Na jutro je prišla turška garnizija v predmestje kristijanov, za njo pa mozleminska druhal, ki je izvrševala grozno delo, dočim so vojaki ali hladnokrvno gledali ta žalostni prizor ali pa tudi sami plenili. Na večer se je oglasila tromba in vojaki so odhajali v trdnjavo prenočit. Tako se je redno godilo dan za dnevom. Turški veliki duhoven (Šajh Ūl-Izlam) Abdallah-el-Halebi je bil silno jezen na Abdel Kadra, ker je reševal kristijane. Torej je najel 5000 beduinov iz okolice, ki naj bi hišo Abdel Kadrovo napadli. To vest je donesel Abder Kadru njegov bivši minister in sedanji prijatelj Sedi-Kadur. Ako ti dojdejo, potem se je bilo bati še hujše morije. Kajti v tem slučaju so bili v smrtni nevarnosti ne le oni kristijani, ki so našli pri Abdel Kadru zavetje nego tudi vsi v trdnjavi bivajoči kristijani. Pretila jim je grozna smrt. S padcem Abdel Kadra je bila odločena osoda vsem kristijanom v Damasku: vsi so zapadli smrti.

Abdel Kader, pri katerem je bil uprav vojni svet, je poslušal to vest molče in resno. Potem pravi: „Se bo videlo“. Nato je Sedi-Kadurju ukazal, naj v razne ulice mesta postavi male oddelke Algircev, v trdnjave pa naj pošlje par sto za moslemine oblečenih Afrikancev. Ako turška druhal napade Abdul Kadrovo hišo, potem zanete mali oddelki po mestu na vseh vogalih ogenj,

Algirci pa ubijejo turškega namestnika Ahmed-Pašo in Šajk-Ūl-Izlama, tope zabijejo ter se z vso silo vržejo na turško posadko v trdnjavi in na vse morilce kristijanov. — Slovesna tišina je navstala pri teh emirjevih besedah, nihče si ni drznil je prekiniti. Tako je menil emir Turke odvrniti od preganjanja kristijanov, ker bi bili oni morali svoje lastne hiše gasiti (To je bil pač grozen ukaz, umljiv je sicer; opravičiti se skoro ne da. Hvala Bogu, da ga ni bilo treba izvršiti).

Emir je rekel končno: „Vidim, da je mesto izgubljeno, Bog mora tako hoteti. Mi umrjemo, ne smemo pa umreti kakor ženske, nego boriti se moramo in boreč se moramo umreti. Vi vsi, vi kristijani, ki ste zbrani tu krog mene, se morate oborožiti ter braniti sebe in svoje verne tovariše“.

Divji bojni ogenj je plamtel pri teh besedah iz Abdel Kadrovih oči. — Tega od 500 mož obiskovanega bojnega sveta se je vdeležil tudi emirov sin. Sinu je velel oče junaškim ponosom: „Pojdi, pojdi, pripravi in prinesi moje orožje“. Spoštljivo se je poklonil mladi Afrikanec ter šel pokorit se očetovemu ukazu. Tudi kristijani so v roke vzeli puške in opasali si orožje. Pa prišla je hitro pomoč, — božja previdnost čuje. Grški konzul Spartalis je imel namreč prijatelja Asad-Amerja. To je bil Šajk (poveljnik) Druzom v Havranu in je prvi dan krvavega punta poslal Portalisu posla z naročilom, da hoče na prvi poziv s 1500 možmi priti na pomoč kristijanom v Damask. Konzul je dal ta biljet Abdel Kadru. — Prihod te znatne bojne čete je spremenil ves položaj, ter mu dal drugo vgodno lice. Od Šajh-Ūl-Izlama najeti banditi so sicer prišli v Damask. Kristijani so se bali njihovega napada. A niso upali vlomiti v hišo Abdel Kadra, niti umoriti one v trdnjavi zavarovane kristijane.

Tudi turška vlada „visoka porta“ v Carigradu se ni mogla več ustaviti ugovorom, ki so ji je poslali evropski poslaniki radi krvavih dogodkov v Siriji in tako je že drugi dan, to je 13. julija, došel novi guverner s 3000 vojaki v Damask. Tako je bil moriji konec. In vender je bilo v petih dnevih le v Damasku umorjenih 8500 kristijanov in zažganih 3800 hiš. Gmotna škoda pa, ki je bila prizadeta kristijanom, je znašala nad 100 milijon frankov ali 45 milijonov goldinarjev. V vsi Siriji je bilo v malo tednih od majnika do sredi julija 16.000 kristijanov umorjenih, 70.000 do 80.000 jih je bilo brez kruha in stanišča, 20.000 jih je postalo vdov in sirot in 4000 deklic in žen je bilo prodanih v sužnost. Kako razdejanje in opustošenje! Vsi

sadeži in pridelki na Libanonu, kakor žito, svila i. dr. je bilo izgubljeno. Prav tako so bili uničeni vsi pridelki krasnih vertov v Celesiriji na Antilibanonu in v Havranu, koder so kristijani bivali. Škoda, ki so jo trpeli kristijani, se je cenila na 200 milijonov frankov. Torej kaka gnjusoba razdejauja! Ne dosti manjša od one, katero prorok Danijel napoveduje in opisuje.

Odkar so se zaznale one grozovitosti, odmeval je jek ogorčenja po civiliziranem svetu. V Parizu se je sešla konferenca, ki je sklenila oboroženo posredovanje v Siriji v pomoč stiskanim in v strahovanje morilcem. Francoska je vsprejela to nalogo, ter je poslala tja svoje vojne čete, ki so napravile mir in red. Tudi visoka porta je vsled pritiska evropskih velesil poslala v Sirijo ministra Fuad-pašo kot izrednega komisarja s številno vojno.

Glejmo kako so bili zločinci kaznovani. 122 zločincev je bilo ustreljenih, 57 obešenih, 9 pa nakoljenih. To so bili večidel moški iz poulične druhali v Damasku, koje so višji-odlični Turki podšuntali ter je nadražili na kristijane. Med usmrtenimi je bil sicer Ahmed-paša, ki je bil vrhovni vojaški poveljnik Sirije in guverner v Damasku. A mnogo drugih zločincev je bilo oproščenih. Tudi Šajk-Ūl-Izlama, ki je bil poleg Ahmed-paše duša vsi vstaji, bi bila morala pravica zadeti. Toda Fuad-paša ni hotel temu možu nič žalega storiti. Tedaj pa so prišle pred palačo tega turškega velikega duhovnika žene tistih hudodelnikov izmej poulične druhali damaščanske, ktere je bil Fuad paša dal obesiti ali postreliti. Te žene so obkrožile stanišče velikega duhovna, ter so ga obdolžile glasno kričeč, da je on po svojim neznosnim draženju in hujskanju kriv smrti njihovih mož: „Ti si kriv vse nesreče, ktera nas je zadela“, so upile tuleč in tožeč, „ti si vse to zakrivil po svetih, ki si je dajal našim možem, ki so se ti pokorili kakor svetniku“.

Vsled tega prizora je bil Fuad-paša primoran, dejati v zapor Šajh-Ūl-Izlama. Pa sile mu ni bilo, tudi nič žalega se mu ni zgodilo. — Poslan je bil v prognanstvo na lepi otok Ciper. — Pokončanje kristijanov pa so po svoji navadi smatrali mozlemini za zaslugo. Naše sobrate — kristijane so Turki, moreč je silili: naj zataje Krista. Akopram trpinčeni so bili kristijani, hvalo Bogu, skoraj brezizjemno stanovitni.

* * *

Opisali smo to kruto preganjanje kristijanov, najsilnejše v tem veku. Gotovo

bodo naši bralci s zanimanjem čitali opis te grozne dogodbe. Tu se spozna tudi skrb Božje previdnosti, ki je obvarovala kristijane še večje morije. Previdnost božja pa je v prid kristijanov uporabila poštenega Turka Abdel Kadra, ki je z nevarnostjo lastnega življenja smrti otel 14.000 kristijanov. Gotovo mu je bil pravični in usmiljeni Bog obilno poplačal to njegovo velikodušno požrtvovalnost. A med kristijani bode blagoslovljen spominj Abdel Kadra — poštenega Turka, po srcu pa kristijana.

Župnik Alojzij Kummer.

Osojski mutec.

Konci 11. stoletja nekega viharnega jesenskega večera je vladala v osojskem samostanu na Koroškem velika razburjenost. Se je li zgodil kak čudež? Gotovo je bilo nekaj tacega. Zopet je začel govoriti ta večer mutasti človek, kateri že devet let ni spregovoril in kateri je čisto neznan nekokrat potrkal na samostanska vrata proseč vsprejema. Dolgih devet let je opravljal v samostanu dela zadnjega hlapca, a sedaj je zbolel na smrt. S slabim glasom je prosil svojega strežnika, naj mu pripelje predstojnika, da bi se mu izpovedal. Nekaj časa je stal strežnik, kakor bi bil okamenel, potem pa je hitro šel po predstojnika. Takoj se je prednik podal k bolniku, ki je ob njegovem prihodu trudno odprl oči, polne velikega kesanja. „Ti govoriš! Ali je Bog čudež na Tebi storil? Se si-li morebiti za svoje pregreške pokoril tako ostro ter za to opravljal tako težko službo? Tako je izpraševal predstojnik bolnika in se vsedel k njegovi postelji gledaje ga pomilovalno. Z bolestnim smehljanjem odgovori na to umirajoči: „Uganili ste, kaj me je dovedlo v to zidovje. Težka pregreha, katero sem toliko let nosil na svoji duši, strahovita pregreha; in ne upam misliti, da bi mi Bog odpustil“. Spokoril si se, postal miroljuben in pošten“, odvrne sočutno sivolasi predstojnik. „Da, kesal sem se, bitko sem obžaloval svojo pregreho ter opravljal dela najnižjega hlapca. Devet let sem se prostovoljno storil ujetnika v tem samostanu ali niti ene ure nisem bil miren ter niti trenutek časa nisem upal, da bi mi bilo kedaj odpuščeno. Tako velika je moja pregreha“. Predstojnik mu na to odgovori: „Bil si ves čas vzgled pokorščine in potrpežljivosti, pobožnosti in ponižnosti. V teku dolgih let si se gotovo spokoril“. Globok bolnikov vzdihljaj mu je na to odgovoril, in počasi je prišla bolnikova roka za vrv, ki je opasovala njegovo obleko. S težavo se je sklonil na postelji ter rekel predstojniku: „Vi ste izkušen in vešč mož. — Vam je gotovo znana dogodka poljske dežele? „Znana mi je in vem, da je poljska dežela, koje kralja preganja božje prokletstvo, revna in miroljubna. Govori se tudi, da kralj Boleslav še vedno brez miru hodi okrog, boječ se smrti in ob enem jo išče“. „Kmalu jo najde“, zaihti umirajoči. V predstojnikovih očeh je bilo videti veliko presenečenje, da ga vpraša: „Kdo si pa ti? „Boleslav, nesrečni poljski kralj, nepravični knez, kateremu je ljudstvo hlapčevalo. To sem jaz. Storil sem veliko drugih krivic, postal škofov morilec. Ta

kralj sem, kateri je leta in leta blodil okrog in slednjič našel trohico miru v tem Vašem samostanu. Ta nesrečni kralj sem jaz“. Globoko izdihovaje je povedal nesrečnež strahovito resnico in v potrjenje pokazal dragoceni prstan, kateri je nosil na oni vrvi pod redovno obleko. Sivolasi predstojnik je ves čas zrl na bolnikove delalne roke ter rekel: „Te roke so torej pobožnega škofa Stanislaja usmrtili“. Nekdanji kralj povesti je trudno svojo težko glavo, in solza za solzo je kanila na krasni prstan, v katerem je bil vtisnjen poljski grb. „Poglejte gospod predstojnik, moja krivda je prevelika, da bi zamogel zanjo zadostiti“. Ganjen mu reče nato starček: „Ali bi se bil mogel kdo bolj pokoriti, nego si se Ti? Ti nekdanj kralj si opravljal dela zadnjega hlapca, to je bilo za Te hujši kakor smrt. Zaupaj v Boga, kajti on je neskončno usmiljen. Ali povej mi vendar, kaj Te je privedlo na pot pokore? Boleslav se resnobno zasmije. „Jelen, katerega sem za zabavo jahal, me je napotil do tega. Ko mu je bilo namreč poginiti, pogledal me je s svojimi očmi prav tako očitajoče, kakor umirajoči škof. In takrat sem prišel k spoznanju“. Predstojnik mu govori: „Bog Ti je odpustil prav tako kakor umirajoči škof, kateri Te je pogledal tako milo“.

Med tem ko je predstojnik tako govoril, posijal je zadnji solnčni žarek na blede obličje nekdanjega poljskega kralja. Samostanski zvon je zavabil redovnike k molitvi prav to trenutje, ko se vzdigne Boleslav na postelji. Blaženi mir se je razlival po njegovem obrazu, ko je še šepetal: „Njegove oči — njegove oči! Nato se zgrudi mrtev na posteljo. Ob tej postelji osojskega mutca — bivšega poljskega kralja — pa je poklečal še dolgo časa v molitvi samostanski opat.

Gospica M. R.

Blagoslovljenje temeljnega kamena jezuitske cerkve v Zagrebu.

Dne 10. oktobra se je vršil v Zagrebu blagoslov temeljnega kamena cerkve, ki bo posvečena v čast presvetemu Srcu Jezusovemu. Ta nova stavba bo tudi domačija Družbe Jezusove, ki se naseli v Zagrebu. Ceremonije je izvršil nadbiskup dr. Jurij Posilović. Prisostvovalo mu je več odličnih gospodov. Navzoč je bil tudi provincijal avstro-ogerske provincije jezuitske, o. Anton Forstner, poleg sarajevskega rektorja o. Frana Slavić in rektorja iz Travnika o. Frana Hamerl. Cerkev in samostan so začeli graditi 27. t. m.; delo že prav lepo napreduje.

F. S. V.

Zamujeni vlak.

(Potopisne črtice.)

(Dalje.)

V duhu se nahajamo še vedno v prelepi Mari-borski frančiškanski cerkvi.

Ko je bilo ob 5. uri odzvonilo k večernicam, trlo se je v cerkvi zbranih vernikov in raz kora se je videlo, kakor gibanje živih valov. Glava je bila pri glavi. Zdajci stopi č. g. pridigar na leco. Mislim, da je bil brž ko ne kateri izmed čč. gg. duhovnikov, ki so bili priromali v obilnem številu s svojimi župljani

iz Velikonedeljske dekanije. V uvodu svojega govora je pohvalil vnetost Marijinih častilcev; v daljni razpravi je razvijal vrline Marijine ter k sklepu priporočal navzočim, kaj naj si romarji vzamejo od tod domov v trajni spominj. — Ko po govoru pristopijo čč. gg. duhovniki k altarju, zagromé, — dá! še enkrat rečem: zagromé orglje v tako velikanski mogočnosti, da se je kar razlegalo po prostranem svetišču. Vseh 34 spremenov se je oglasilo v srebro-jasnih, mogočno donečih glasovih in spretni g. organist je zaigral predigro, konec katere je zadonela po vsej cerkvi iz tisoč in tisoč grl blagoslovna pesem:

»Glasno zapojmo, čast povzdigujmo,
Jezus je v belem kruhu prikrit!«

Res, cerkev se je morala stresati v svojih podslombah ob tako velikansko ogromnih glasovih. Moram reči in priznati: v dolgem teku svojih let sem obhodil veliko sveta, mnogo, mnogo lepega sem videl in slišal, — a tako močnega in hkratu navdušenega petja sem bil komaj še kedaj priča. (Mimogrede naj tu omenjam dveh reči. Velikanske orglje je izgotovil mariborski orgljarski mojster gosp. Brandl, in če povem, da so stale dvajset tisoč kron, lahko razumniki presodijo tako notranjo vrednost, kakor tudi glasbeno moč tega velikanskega muzičnega instrumenta. — Drugo je zanimivost in menda cerkvena odredba v lavantinski škofiji, da se vporabljajo ondi taisti bogoslovni napevi, kateri se nahajajo v „Drobtinica h l. 1861“ kakor pridavek pod naslovom: „Venec bogoslovnih pesem za lavantinsko škofijo“. Ti napevi so se sicer vdomačili nekoliko tudi pri nas in menda po vseh slovenskih škofijah; a da bi jih pelo ljudstvo splošno in s toliko navdušenostjo, nisem še opazil nikjer drugje.) Povrnem naj se zdaj k svojemu predmetu. Blagoslovu s presv. Rešnjim Telesom so sledile pete litanije, katerim je ljudstvo zopet po vsej cerkvi v neizrekljivi lepoti in ogromnim soglasjem odpevalo. Silno me je vse to ginilo. Pričakoval sem k sklepu še zahvalne pesmi, katere vendar ni bilo.

Zdaj pa je bilo tudi meni misliti na — odhod. Pri tem me je nekako neprijetno plašil moj — zamujeni ljubljanski vlak. Dejal sem sam pri sebi: delaj, da prideš zdaj naglo na kolodvor; kajti če te neštevne množice romarjev nimajo voznih listekov tudi ob enem za nazaj, zavlada ti pri kolodvorski blagajni strahovita gnječa za vozne listeke. Tem bolj me je to plašilo, ker se množice niso napotile od cerkve proti kolodvoru v sprevednem redu (v procesiji), nego šle kar v trumah in še precej naglo. Za slovo pa sem se vendar le še oziral nazaj proti cerkvi, občudoval tudi njeno izvanredno zunanjo krasoto, in odobral misel, da ste se bili strehi pri zvonikih modificirali menda še le med zidanjem cerkve. Prve slike namreč, ki so se bile izdale, kazale so — vsaj za moje oči — nekoliko preveč priprosto obliko. Pri nas na Gorenskem so take strehe na zvonikih imenovali „kapa“; pa je komaj kje še kaj takega videti. Le v veliki sili, n. pr. pri kakem požaru so napravljali zvonikom take strehe, a še to le začasno. Strehi, ki ji imata zvonika zdaj, (glej sliko v „Veliki pratiki za navadno leto 1902., izdala c. kr. kmet. družba v Ljubljani“), ste sicer tudi le bolj priproste oblike, vendar pa dokaj lepši in prekrasni cerkveni stavbi veliko bolj priložni. Občudoval sem tudi harmonične, jako glasno, jasno-čisto doneče

zvonove, ki so se glasili iz zvonikov romarjem v slovo; vendar pa sem nekaj pri tem pogrešal. Saj vendar po spodnjem Štaarskem zelo radi trijančijo (pritrkavajo) še o kaki drugi, manj pomenljivi priliki. Tu pa je zvonilo, kakor pravimo, kar tja v en dan. In kako prijetno in raznovrstno bi se dali izvabljeti mariborskim frančiškanskim zvonovom mikalni akordi iz glasov G (teža krog 82 starih stotov) H, (teže krog 43 st.) D, (teže krog 26 st.) g, (teže 14 st.) in h (6 st.) Kdor je znajden v muziki, lahko poskuša, kako bi se preprijetno dalo pritrkavati na zvonove po teh glasovih.

(Dalje pride.)

Nadučitelj Josip Levičnik.

I. Bratovske zadeve molitvenega apostolstva.

a) Glavni namen za mesec december 1901:

Krščanski pogum.

(Namen potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

(Zastalo v decembru 1901.)

Ko je starček Simeon poln blaženih čustev vzel v jeruzalemskem svetišču sveto Dete v svoje naročje, izgovoril je v svojem proroškem duhu med drugim tudi besede: „Ta je postavljen v znamenje, kateremu se bo nasprotovalo.“ V teh besedah je izražena bridka resnica. Komu se je bolj nasprotovalo, koga so bolj preganjali, črtili, mučili, nego Krista? A z njegovo smrtjo še ni prenehalo sovraštvo do Njega le preneslo se je na njegove apostole in oznanjevalce svetega evangelija. Koliko so pretrpeli apostoli in učenci Gospodovi! Skoro vsi so umrli mučeniške smrti in tako dali najdražje, kar so imeli svoje življenje za Gospoda. In tako so preganjali sovražniki Kristove vere oznanjevalce besede božje cela stoletja. To preganjanje je zapisano s krvavimi črkami v knjigo svetovne zgodovine. In tudi dandanes nismo nič na boljšem v tem oziru. Še dandanes stoji isto vidno znamenje, katero je stalo pred tisoč leti, še dandanes stoji katoliška cerkev, ustanova Kristova, v katero se istotako kakor pred tisoč leti zaganjajo neštevilni sovražniki. Resnica je ista — učil jo je Krist —, trdnjava ista — postavil jo je Krist, le sovražniki se menjavajo. Danes se pokažejo v tej podobi, jutri zopet v drugi. Dasi so med seboj ponajvečkrat razprti, vendar so vsi jedini in složni, kadar je treba delovati po geslu, katerega ima hudobni duh na svojem praporu: Non serviam, ne bom služil, ne uklonem se; cerkve ne maram imeti za svojo mater, ne upognem se njenim zapovedim, njenim ukazom. S takim mišljenjem in temu mišljenju odgovarjajočim delovanjem se raztresa ljulika med pšenico in posebno dandanes žalibog — jako uspešno. Brezverstvo in verska mlačnost ni doma samo pri onih, ki se nasičujejo z laživedami; brezverstvo in verska mlačnost je začela kakor huda povodenj preplavljati tudi kraje, kjer stane neizobraženo, priprosto in pošteno ljudstvo. Najbolj zapeljivo, najbolj pogubljivo pa je pri tem to, da se kuga brezverstva širi pod krinko znanosti, napredka, samostojnosti i. dr. Kaj naj stori v takem položaju pravi kristijan? Treba mu je pred vsim — pravega,

krščanskega poguma. Brez ozira na levo in desno, brez ozira na to, kakšno bo o njem takozvano javno menenje, ostati mora na stališču večne resnice, ostati zvest sin svoji materi, katoliški cerkvi, in z vso odločnostjo in vztrajnostjo mora pobijati in zatirati načela njenih sovražnikov, naj jih že trosi v svet kak časopis, kaka oseba ali stranka. Treba je res — krščanskega poguma. Časi so taki, da ima v svetu več veljave, več ugleda tisti, ki je v izpoznavanju verskih resnic in o izpolnovanju verskih dolžnosti svobodomiseln, mlačen, nego oni, ki se kaže v svojem zasebnem in v javnem življenju celega kristijana. Zato — bodimo na krmilu! Varujmo, da nas sovražnik ne preslepi s svojo zvijačo in ne omami s tem, ko nam nudi svetnih dobrin. Časi ginejo, narodi se menjavajo, javno menenje se izpreminja, a resnica ostane večno ista. Bodimo pogumni, junaški: Pod praporom čiste resnice živimo, se bojujmo, umrimo! Krist pravi: „Kdorkoli me spozna pred ljudmi, izpoznam ga tudi jaz pred svojim Očetom, ki je v nebesih.“

S.

a) Glavni namen za mesec januarij 1902:

Dobrote preganjanja.

b) Posebni nameni:

11.) **Sv. Božidar.** Dobrotniki slovenske mladine. Pisatelji mladinskega slovstva.

12.) **Sv. Arkadij.** Vsepešno delovanje samostanov. Poltic v redovni stan.

13.) **Sv. Veronika.** Slovenska dekleta v tujih mestih. Zaupanje v božjo pomoč pri hudih izkušnjah.

14.) **Sv. Hilarij.** Dar svete zadovoljnosti in dušnega mira. Kraji, kojim nedostaje katoliških duhovnikov.

15.) **Sv. Pavel puščavnik.** Dar ponižnosti in krljanske krotkosti. Zatajevanje počutkov.

16.) **Sv. Marcel.** Oni, ki nevredno prejemajo sv. zakramente. Bolnišnice in jetnišnice.

17.) **Sv. Anton puščavnik.** Slovenski bogoslovci. Stanovitnost v dobrem.

S.

II. Bratovske zadeve N. lj. Gospé presv. Jezusovega Srca.

Zahvali.

Imela sem neko nenavadno bolezen v glavi. V tej stiski sem se zatekla k Mariji pred sti Devici, k sv. Jožefu in sv. Antonu. In res! bila sem uslišana. Ker sem bila obljubila, to očitno v »Danici« naznaniti, danes to učinjam in se iskreno zahvaljujem omenjenim svetnikom za pomoč.

Iz Idrije.

* * *

Bila sem v velikih skrbih in videti je bilo, da ni pomoči. Toda se v zadnjih trenutkih sem zaupanjem prosila Marijo brez madeža spočeto, da naj mi Ona pri Srcu Jezusovem izprosi milost in pomoč! Obljubila sem v »Danici« razglasiti, če me vliši. In čudovito mi je pomagala. Čast, hvala zato presv. Srcu in Mariji!

K M.

Razgled po domovini

V Sodražici smo sredo, 8. t. m., ob 10. v jutro pokopali svojega dobrega, že toliko let pri nas delu-

jočega župnika Josipa Voglar. Zbolel po malem že pred meseci ni več mogel popolnoma okrevati. Škoda nam je, zelo škoda tega tihega in modrega moža, ki je znal tudi v sedanjih težkih časih ohraniti mir in z mirom pravo krščanstvo v naši lepi župniji. Bog naj mu bo velik poplačnik in večna luč naj mu sveti. Župnik Voglar je iz proslule hiše v Malem Naklu, kjer je zibelka tekla tolikrat imenovanemu zdravniku na petrograjskem dvoru: „dr. Karbonariju“.

— n.

Raznoterosti.

Italijanski oficir. Po opravljeni sv. maši na grobu sv. Alojzija sem šel zajtrkovat neko jutro v rimsko kavarno, pogledat v tamošnje listove, pripraviti se tū dnevnih hoji po večnem mestu ter samoponku. Potovanje je namreč drago, zato je dnevni čas zlat. Toliko se moraš vsak dan priučiti, kolikor te dan stane. Na tujem je pa en dan drag. — Kavarnina vrata se odprejo. Noter stopi gosposko oblečena žena; a v popolno ponošeni obleki. Ne toliko menda starost; pač pa jo revščina tare. Tik za njo se prikaže oficir v vsej eleganci, prav kakor jo vojaki znajo menda po vsem svetu. Podpira starico pod pazduho jo držeč in jo dovede do mize, posadi na stol in služniku nekaj naroči. Koj kmalu donese markér kave. Ko je bil zajtrk na mestu, vstane častnik, vklone se na lahko ženici in izgine pri vratih. Laška država ni prijazna stalu sv. Očeta — čistih rok nima, kakor jih nikdo nima, ki je krivico učinil bližnjiku vzemši mu, kar je njegovega bilo ali ki mu je odtegnil dobro službo, kojo je morda še celo izvrstno opravljal. Tega bi ne hotel, da bi mi kedaj vest očitala. A v vsaki državi, vsepovsod in v vsaki človeški skupini je tudi dobrih, tudi najboljih ljudi. — In tak se mi je zdel ta ljudomili laški častnik, ki mi nikoli več noče iz pomnjenja. In če mi stopi pred oči še krasna uniforma, koja je laškemu častništvu sploh, potem mi sili čili mladi mož s to prelepo nošo in tem prelepim srcem celo v dvojnatem oziru v drag spominj.

Škofijska kronika.

Premil. g. knežskof dr. Anton Bonaventura Jeglič je maševal 23. decembra 1901 pri Uršulinkah v Ljubljani. Po sv. maši je bila volitev prednice. Izvoljena je bila zopet č. mati Terezija Heidrich-ova. — Sveti večer, 24. decembra, se je udeležil zornic v stolnici in je opolunoči slovesno maševal. — Sveti dan, 25. decembra, je imel ob 10. uri slovesno sv. mašo v stolnici. — 30. decembra se je ob 9. uri dopoldne vdeležil shoda „Slomšekove zveze“ v „Katoliškem domu“, potem ob 10. uri sv. maše ob otvoritvi deželnega zbora in prve seje v deželnem zboru. — 31. decembra je pridigoval ob 6. uri zvečer v stolnici. — Nedeljo, 5. januarija t. l., je maševal in pridigoval v Begunjah na Gorenškem, v svoji rojstni župniji. Za pobožnost presv. Srca Jezusovega je daroval tamošnji cerkvi novo sliko Jezusovega Srca, ki jo je upravar dovršil slikar Ivan Grohar.

— s —